Европейски парламент
2024 – 2029

ПРИЕТИ ТЕКСТОВЕ

P10_TA(2026)0262

Въздействие на турската инвазия през 1974 г. върху кипърските жени и момичета, престъпления, извършени от турските сили, и последици за равенството между половете

Резолюция на Европейския парламент от 8 юли 2026 г. относно въздействието на турската инвазия през 1974 г. върху кипърските жени и момичета, престъпления, извършени от турските сили, и последици за равенството между половете (2026/2617(RSP))

Европейският парламент,

– като взе предвид членове 2 и 3 от Договора за Европейския съюз и членове 8, 10, 78 и 83 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС),

– като взе предвид Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета („Директива за правата на жертвите“)[1], която предоставя рамка за ориентирано към жертвите правосъдие, включително в случаи на сексуално насилие,

– като взе предвид Директива (ЕС) 2024/1385 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно борбата с насилието над жени и домашното насилие[2],

– като взе предвид своята резолюция от 23 октомври 2020 г. относно равенството между половете в рамките на външната политика и политиката на сигурност на ЕС[3],

– като взе предвид своята резолюция от 16 септември 2021 г.,

---

1 ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj.
2 ОВ L, 2024/1385, 24.5.2024 г., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj.
3 ОВ C 404, 6.10.2021 г., стр. 202.

съдържаща препоръки към Комисията относно определянето на основаното на пола насилие като нова област на престъпност по смисъла на член 83, параграф 1 от ДФЕС[4],

– като взе предвид своята резолюция от 5 май 2022 г. относно въздействието на войната срещу Украйна върху жените[5],

– като взе предвид Хартата на основните права на Европейския съюз,

– като взе предвид Римския статут на Международния наказателен съд от 17 юли 1998 г.,

– като взе предвид Женевските конвенции, по-специално Четвъртата женевска конвенция от 12 август 1949 г. относно закрила на цивилните лица по време на война,

– като взе предвид Декларацията на ООН от 20 декември 1993 г. относно премахването на насилието срещу жените,

– като взе предвид Резолюция 1325 (2000) на Съвета за сигурност на ООН от 31 октомври 2000 г. относно жените, мира и сигурността и последващите я резолюции, а именно резолюции 1820 (2008) от 19 юни 2008 г., 1888 (2009) от 30 септември 2009 г., 1889 (2009) от 5 октомври 2009 г., 1960 (2010) от 16 декември 2010 г., 2106 (2013) от 24 юни 2013 г., 2122 (2013) от 18 октомври 2013 г., 2242 (2015) от 13 октомври 2015 г., 2467 (2019) от 23 април 2019 г. и 2493 (2019) от 29 октомври 2019 г.,

– като взе предвид последния годишен доклад на генералния секретар на ООН относно свързаното с конфликти сексуално насилие (S/2025/389) от 15 юли 2025 г., представен съгласно Резолюция 2467 (2019) на Съвета за сигурност на ООН, в който Съветът поиска от генералния секретар на ООН да докладва ежегодно относно изпълнението на резолюции 1820 (2008), 1888 (2009), 1960 (2010) и 2106 (2013) на Съвета за сигурност на ООН и да препоръчва стратегически действия,

– като взе предвид основните принципи на международното право, Устава на ООН, споразуменията на високо равнище от 1977 и 1979 г. между лидерите на двете общности в Кипър, както и съответните резолюции на Съвета за сигурност на ООН относно Кипър, включително Резолюция 186 (1964), в която се потвърждава суверенитетът на Република Кипър, резолюции 541 (1983) и 550 (1984) относно сепаратистките действия в Кипър и Резолюция 2815 (2026) относно мироопазващите сили на ООН в Кипър (UNFICYP), както и договорената рамка за федерация от две общности и две зони с политическо равенство, както е определено в съответните резолюции на Съвета за сигурност на

---

4 ОВ C 117, 11.3.2022 г., стр. 88.
5 ОВ C 465, 6.12.2022 г., стр. 155.

ООН, за всеобхватно решение на кипърския проблем,

– като взе предвид доклада от 10 юли 1976 г. на Европейската комисия по правата на човека по делото Кипър срещу Турция (жалби № 6780/74 и № 6950/75),

– като взе предвид Конвенцията на ООН за намаляване на случаите на лица без гражданство от 30 август 1961 г.,

– като взе предвид Глобалния пакт на ООН за бежанците от 2018 г.,

– като взе предвид Обща препоръка № 38 на Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените относно трафика на жени и момичета в контекста на глобалната миграция, публикувана на 20 ноември 2020 г.,

– като взе предвид доклада на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа от 15 декември 1994 г., озаглавен „Доклад относно положението в Кипър (последни политически развития)“,

– като взе предвид Конвенцията на Съвета на Европа от 11 май 2011 г. за превенция и борба с насилието срещу жени и домашното насилие,

– като взе предвид командировката на комисията по правата на жените и равенството между половете (комисията FEMM) в Никозия, Кипър, която се състоя от 26 до 28 май 2025 г., както и последващия доклад от командировката,

– като взе предвид член 167, параграф 2 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид предложението за резолюция на комисията по правата на жените и равенството между половете,

А. като има предвид, че на 20 юли 1974 г. турските въоръжени сили нахлуха в Република Кипър и въпреки примирието, постигнато с посредничеството на ООН и обявено на 22 юли 1974 г. в съответствие с Резолюция 353 (1974) на Съвета за сигурност на ООН, на 14 август 1974 г. започнаха втора мащабна офанзива в явно нарушение на това примирие, с което затвърдиха незаконната си окупация и я разшириха до близо 36% от територията на Република Кипър, принудително разселиха голяма част от гражданското население и извършиха масови нарушения и жестокости срещу цивилни лица, включително жени и момичета;

Б. като има предвид, че окупационният режим, въведен вследствие на турската инвазия от 1974 г. и подчинен на Турция, е незаконен и не е международно признат; като има предвид, че

извършителите на основано на пола насилие са били предимно членове на турските въоръжени сили, които, според съобщенията, са действали по указания и/или под закрилата на своите офицери;

В. като има предвид, че последиците от турската военна инвазия в Кипър през 1974 г. за жените и момичетата дълго време са били пренебрегвани, като насилието и принудителното разселване, на които са били подложени кипърските жени, все още са сред най-слабо признатите и често биват изключвани от официалното историческо, правно и институционално признание;

Г. като има предвид, че страданията, причинени от събитията през 1974 г. и последиците от тях, както и от по-ранни актове на насилие между общностите, са засегнали жени и момичета от всички общности в Кипър, включително гръцки кипърци, турски кипърци, маронити, арменци и латински кипърци, а преживените от тях насилие, разселване, загуба и травми заслужават в еднаква степен признание, достойнство и подкрепа;

Д. като има предвид, че Република Кипър продължава да бъде единствената държава – членка на ЕС, част от чиято територия е под незаконната военна окупация на трета държава, което има дълготрайни последици за всички кипърци, особено за жените и момичетата, както и за ЕС;

Е. като има предвид, че е от съществено значение да се признае системното, организирано и мащабно основано на пола насилие, извършвано от турските военни сили, както и основаното на пола насилие, извършвано от паравоенни екстремисти на острова;

Ж. като има предвид, че турските въоръжени сили, действайки по систематичен начин и съгласно установена практика, са причинили загуба на човешки живот за всички кипърски общности, включително чрез безразборно убиване на цивилни лица, и са подлагали хора, включително жени от всички възрасти, на изтезания и нечовешко и унизително отношение;

З. като има предвид, че жените страдат в непропорционално голяма степен от насилие, свързано с конфликти и възникващо след тях, като то приема множество форми, например сексуално насилие, принудително разселване, принудителен и задължителен труд, различни форми на сексуална експлоатация, икономически колапс, както и физически и психологически травми; като има предвид, че нанесената вреда често продължава да се усеща десетилетия след официалното прекратяване на военните действия, което подкопава икономическата независимост, телесната автономност и политическото участие на жените;

И. като има предвид, че мнозина от преживелите насилие са били принудени да емигрират, за да избегнат стигматизиране и да се

справят с посттравматичния стрес, и че е съобщено за немалко случаи на самоубийства или опити за самоубийство; като има предвид, че темата до голяма степен остава табу, въпреки неотдавнашните случаи, в които преживели насилие са дали публични свидетелски показания, включително анонимно;

Й. като има предвид, че изнасилването и сексуалното насилие срещу цивилно население продължават да се използват широко и целенасочено като средство за водене на война с цел постигане на политическо или военно предимство; като има предвид, че свързаното с конфликти сексуално насилие се използва и като метод за изтезания и дори се счита за „военна плячка“; като има предвид, че свързаното с конфликти сексуално насилие може да бъде също оръжие и тактика за унищожение; като има предвид, че съгласно международното право в областта на правата на човека актовете на сексуално насилие се считат за престъпление както по време на война, така и в мирно време;

К. като има предвид, че широко разпространената безнаказаност в случаите на изнасилване насърчава култура на изнасилване;

Л. като има предвид, че по време на командировката на комисията FEMM в Кипър беше отбелязано, че се поддържа постоянно сътрудничество с Гръцката православна църква като обществен фактор, който допринася за запазването на културната идентичност и диалога в контекста на продължаващата ситуация в Кипър след събитията от 1974 г., довели до окупацията на острова; като има предвид, че по време на командировката беше подчертано, че тя демонстрира способност да реагира с разбиране и прагматизъм в периоди на остри сътресения в обществото и че е поела ангажимент да насърчава равенството между половете;

М. като има предвид, че съществува спешна необходимост да се обърне внимание на дълготрайната травма, преживяванията и страданията на кипърските жени, както и да се осигурят консултации, насочени към нуждите на жертвите, и целенасочено разработени услуги за подкрепа, които да допринасят за укрепване на техните лични, социални и икономически възможности; отбелязва, че това трябва да бъде направено по начин, при който се зачитат автономността и поверителността, а в по-широк смисъл се проявява максимално уважение към човешкото достойнство, включително психологическото достойнство;

Н. като има предвид, че действителният брой на кипърските жертви на сексуално насилие остава неизвестен, като оценките варират значително, а данните, съобщени от командировката на комисията FEMM, варират между 700 и 1500; като има предвид, че тази несигурност възпрепятства процесите по възстановяване на причинените вреди и обезщетяване; като има предвид, че

жените, преживели сексуално насилие в Кипър, често не съобщават за посегателствата, на които са били подложени, поради травма, стигма, страх, срам и липса на институционална подкрепа, както и на сигурен и надежден механизъм за подаване на сигнали; като има предвид, че това е влошило дългосрочните психологически, социални и икономически последици;

О. като има предвид, че сред жертвите има жени от всички възрасти – от непълнолетни момичета и тийнейджърки до млади жени, майки на средна възраст и по-възрастни жени, дори момчета, бащи и мъже;

П. като има предвид, че изнасилването и други форми на сексуално насилие вече са били забранени още през 1974 г. съгласно международното хуманитарно право, включително член 27 от Четвъртата женевска конвенция, съгласно който жените трябва да бъдат обект на специална закрила срещу изнасилване и всякакви форми на не пристойно поведение;

Р. като има предвид, че командировката на комисията FEMM в Кипър през май 2025 г. постави акцент върху спешната необходимост от признаване на въздействието на инвазията и продължаващата окупация върху жените и момичетата, включително като въпрос на достойнство и справедливост за преживелите насилие;

С. като има предвид, че равенството между половете, зачитането на човешкото достойнство и защитата на основните права са основни ценности на ЕС и трябва да се спазват последователно, включително по отношение на престъпления от миналото, засягащи гражданите на ЕС;

1. осъжда най-категорично военната инвазия на Република Турция и продължаващата незаконна окупация на Република Кипър, която навлиза в 52-рата си година, като сериозно нарушение на международното право и пречка за мира, стабилността и отношенията между ЕС и Турция; решително осъжда тежките и трайни последици от инвазията за кипърските жени и момичета, включително свързаното с конфликти сексуално насилие и други форми на сексуална експлоатация, принудителното разселване, разделянето на семействата и други нарушения на международното хуманитарно право и правото в областта на правата на човека, които засягат непропорционално жените и момичетата, както и дългосрочните социални, икономически и психологически вреди, които те са понесли;

2. подчертава, че Република Турция продължава да носи отговорност съгласно международното право за нарушенията, извършени по време на нашествието през 1974 г. и след него, сред които тежки нарушения на Женевските конвенции, и припомня, че тази отговорност включва задължението да се

гарантира, че на жертвите се предоставя пълно обезщетение, включително възстановяване, рехабилитация, официално признаване и извинение, както и гаранции за недопускане на повторни нарушения; призовава държавите членки да осигурят ефективно обезщетение за всички жертви на основано на пола насилие, включително сексуално насилие; припомня, че това обезщетение следва да бъде достатъчно, да се изплаща без ненужно забавяне и да бъде цялостно, за да се признае по подходящ начин претърпяната вреда;

3. призовава за спешно възобновяване на преговорите за обединението на Кипър под егидата на генералния секретар на ООН, като подчертава, че те трябва да продължат от момента, в който бяха прекъснати в Кран Монтана през 2017 г.; категорично потвърждава становището си, че единственото решение на кипърския въпрос е справедливо, всеобхватно, жизнеспособно и демократично решение, съгласно отдавна установената и договорена рамка на ООН и достиженията на правото на ЕС, въз основа на федерация от две общности и две зони с политическо равенство, както е определено в съответните резолюции на Съвета за сигурност на ООН;

4. признава в пълна степен дълбокото и многоаспектно въздействие на инвазията и окупацията върху кипърските жени и момичета, чиято смелост, сила и страдания твърде често остават незабелязани, недостатъчно отразявани и недостатъчно признати на национално, европейско и международно равнище; подчертава, че кипърските жени и момичета също са били важни участници в съпротивата, солидарността и изграждането на мира, и призовава да се признае и подкрепи тяхното лидерство във всички съответни политики; заявява, че всеки политически процес, засягащ бъдещето на острова, трябва да включва в пълна степен жените, в съответствие с Резолюция № 1325 (2000) на Съвета за сигурност на ООН;

5. призовава Турция да изтегли войските си от Кипър и да се въздържа от всякакви едностранни действия, които биха затвърдили постоянната окупация на острова, както и от действия, променящи демографския баланс;

6. признава последиците от принудителното разселване, включително вътрешното разселване, в резултат на инвазията и продължаващата окупация, както и трайното им въздействие върху кипърците от първо, второ и трето поколение, по-специално върху жените и момичетата, които са непропорционално засегнати; подчертава, че много от тях са преживели загубата на домовете си, на общностните мрежи и на културната приемственост, както и междупоколенчески травми, фрагментация на личността и трайни чувства на откъснатост и липса на усещане за принадлежност, които се утежняват от неравенството между половете и специфичните социални

очаквания, възлагани на жените; подчертава, че този проблем трябва да бъде решен чрез целенасочени политики за психосоциална подкрепа на жертвите и преживелите насилие;

7. признава, че свързаното с конфликти сексуално насилие има дългосрочни вторични социални и икономически последици, включително бедност, изключване и стигматизиране, и призовава Съвета да гарантира, че тези последици се оценяват напълно и се отразяват в мерките за обезщетение, приети на национално равнище;

8. признава, че по-голямата част от жените и момичетата, които са били изнасилени по време на инвазията и след нея, са имали достъп до услуги в областта на сексуалното и репродуктивното здраве, по-специално аборт, в кипърските болници и британските бази, въпреки че по това време абортът е бил криминализиран;

9. призовава държавите членки да гарантират, че преживелите изнасилване имат пълния набор от услуги, свързани със сексуалното и репродуктивното здраве и права, по специално спешна контрацепция, постекспозиционна профилактика, лечение и профилактика на инфекции, предавани по полов път, включително изследвания за ХИВ и HPV, услуги за безопасен и законен аборт и следродилни грижи като част от клиничното лечение след изнасилване;

10. изразява признание към 22-те държави членки, които са ратифицирали Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени (Конвенция от Истанбул), включително Кипър; призовава Комисията да предложи законодателство за установяване на общоевропейско определение за изнасилване, съгласно което изнасилването се дефинира като липса на свободно изразено, информирано и обратимо съгласие в съответствие с член 36 от Конвенцията от Истанбул; призовава държавите членки да започнат законодателни промени, за да приведат определението за изнасилване в националните си законодателства в съответствие с член 36 от Конвенцията от Истанбул;

11. призовава Комисията да подкрепи Кипър при продължаването на усилията за установяване на пълния мащаб на престъпленията, свързани с конфликта, включително сексуалното насилие, и за определяне на броя на жертвите, за събиране на данни и безопасно документиране на свидетелски показания, като по този начин се гарантира адекватно официално признаване, правна защита и обезщетение за преживелите насилие и, ако е целесъобразно, техните потомци, за насърчаване на историческата осведоменост и за предоставяне на услуги за подкрепа на преживелите насилие чрез подобрен национален план за действие;

12. признава инициативата в Кипър да бъде издигнат в Никозия паметник на жените, станали жертва на сексуално насилие, като пространство за колективна памет и признание; счита, че поставянето на паметника на видно и централно място ще допринесе за признаването на травмата и страданията на жертвите;

13. насърчава държавите членки, в които са били извършвани масови нарушения на правата на човека – било то по време на въоръжен конфликт или авторитарни режими – незабавно да разгледат въпроса за сексуалното и основано на пола насилие, понесено от жертвите и преживелите насилие, да нарушат мълчанието, да насърчават даването на свидетелски показания чрез официални разследвания и да организират инициативи за почитане на паметта, които изрично признават и документират нарушенията, извършени срещу жени и момичета, включително свързано с конфликти сексуално насилие, принудително разселване и преследване, основано на пола, за да се признаят официално престъпленията и да се даде възможност за обезщетяване; подчертава, че подобни инициативи следва да бъдат неразделна част от съдебни процеси, насочени към преодоляване на историческото заглушаване, премахване на стигмата и утвърждаване на автономността, почтеността, способността за действие и достойнството на жените;

14. призовава генералния секретар на ООН, който редовно изготвя годишни доклади за сексуалното насилие в зони на конфликт, да проучи съответните архиви на ООН и други източници, за да се документират зверствата, извършени в Кипър;

15. приветства усилията, предприети на национално равнище в Кипър, за признаване на преживелите насилие и за преодоляване на несправедливостите от миналото, претърпени от всички общности; призовава държавите членки да създадат механизми за обезщетяване на жертвите и преживелите сексуално насилие в съответствие с Директивата за правата на жертвите; подчертава, че член 16 от Директивата за правата на жертвите гласи, че обезщетението следва да бъде изплатено от извършителя на престъплението;

16. призовава Турция да предостави ефективно обезщетение на жертвите и преживелите свързано с конфликти сексуално насилие, както и други тежки нарушения, извършени по време на инвазията през 1974 г. и след нея;

17. насърчава повишаването на осведомеността в целия ЕС относно свързаното с конфликти сексуално насилие и дългосрочните последици от него с цел да се премахнат табутата, да се противодейства на стигматизирането и да се окуражават преживелите насилие да говорят за това;

18. подкрепя организирането на публично изслушване на високо равнище с участието на хора, преживели свързано с конфликти сексуално насилие по целия свят, и особено в Кипър, организации за защита на правата на жените и миротворци, експерти по международно наказателно право и представители на гражданското общество, за да се признаят официално техните свидетелства и преживявания в институционалната рамка на ЕС и да се покаже сериозността на турската инвазия през 1974 г.;

19. подчертава необходимостта от по-солидни правни рамки в Кипър и от механизми за правосъдие, ориентирани към жертвите, за да се разгледа по подходящ начин свързаното с конфликти сексуално насилие, засегнало безброй жени, и да се гарантират адекватни отговори на призивите на жертвите за справедливост;

20. решително осъжда използването на сексуално насилие като средство за водене на война, което представлява тежко нарушение на Женевските конвенции, и призовава Комисията да повиши осведомеността по този въпрос, като се поучи от опита с кипърския конфликт, с цел да се предотврати по-нататъшно насилие и да се предприемат действия в случай на избухване на нови конфликти; освен това призовава Комисията да продължи да насърчава отчетността и да подкрепя инициативи, включително специални финансови механизми, които защитават правата на жертвите и техните семейства, да насърчава паметта и равенството между половете в ЕС и да улеснява социалната реинтеграция на жертвите;

21. призовава Комисията да засили финансовата си подкрепа за Комитета за безследно изчезналите лица в Кипър, за да може той да изпълни изцяло мисията си за ексхумация, идентифициране и връщане на тленните останки на изчезналите лица на техните близки, сред които са и кипърски жени, които продължават да изпитват дълбок психологически стрес в допълнение към конкретните последици от войната; същевременно подчертава, че финансовата помощ сама по себе си не е достатъчна предвид продължаващата липса на пълно сътрудничество, ограничения достъп до военни зони и архиви, както и препятствията, създавани от Турция и незаконната сепаратистка структура в северната част на Кипър, които значително затрудняват ефективното функциониране и навременното изпълнение на хуманитарния мандат на Комитета;

22. призовава Турция да предостави пълен и неограничен достъп до всички съответни официални документи, свързани с инвазията през 1974 г. и последиците от нея, и да сътрудничи изцяло на международните органи и Република Кипър по отношение на свързаното с конфликта сексуално насилие, насилствените изчезвания и други сериозни нарушения на международното хуманитарно право;

23. потвърждава, че ЕС има не само политическо, но и морално и правно задължение да защитава достойнството, правата и историческата памет на всички граждани на ЕС, включително кипърските жени и мъже, преживели свързано с конфликти насилие, и подчертава, че за да се противодейства на тези тежки нарушения, са необходими постоянна ангажираност и принципни действия, с което да се гарантира съгласуваност с външните ангажименти на ЕС по отношение на равенството между половете и правата на човека;

24. призовава за засилена и устойчива финансова и техническа подкрепа от страна на ЕС за ориентирани към жертвите услуги в Кипър, включително специализирани консултации при травми и с отчитане на аспектите на пола, дългосрочна психосоциална помощ и програми за междупоколенческо изцеление, които са специално съобразени с нуждите на преживелите насилие и техните семейства и се предоставят от квалифициран и специализиран персонал с цел предотвратяване на вторичната виктимизация;

25. подкрепя пълното прилагане от страна на Кипър на Резолюция 1325 (2000) на Съвета за сигурност на ООН относно жените, мира и сигурността, по-специално чрез приемането на подобрен и по-всеобхватен национален план за действие, и призовава за включването на повече жени в процесите на изграждане на мира;

26. призовава за пълно спазване на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие, по-специално по отношение на подкрепата за жертвите на сексуално насилие и полагането на дължима грижа при предотвратяването, разследването, наказването и обезщетяването за такива актове на насилие;

27. приветства работата на организациите на гражданското общество и двуобщностните групи по въпросите на равенството между половете в Кипър, включително инициативите на гражданското общество на ниво местни общности, особено инициативите, ръководени от жени, и изразява признание за тяхната роля за насърчаване на доверието, помирението и диалога; насърчава обмена на добри практики между Кипър и други държави, които имат опит с нарушения на правата на жените; настоятелно призовава Комисията да засили сътрудничеството с кипърското гражданско общество, сдруженията на жертвите и съответните международни органи, ангажирани с усилията за установяване на истината и помирение, включително чрез осигуряване на подходящо финансиране от ЕС;

28. потвърждава обвързващия характер на резолюциите на Съвета за сигурност на ООН относно Кипър;

29. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на Съвета, на Комисията, на Европейската служба за външна дейност и на генералния секретар на Организацията на обединените нации, както и да поиска тя да бъде преведена на турски език и предадена на президента, правителството и парламента на Република Турция.